

**Проект
ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення районної ради
від _____ № _____**

Районна Програма захисту довкілля Дворічанщини на 2019-2023 роки

**Дворічна
2019 рік**

**1. Паспорт районної Програми захисту довкілля
Дворічанщини на 2019-2023 роки**

1.	Ініціатор Програми розроблення	сільські та селищна ради Дворічанського району, Дворічанський Центр дитячої та юнацької творчості, НПП «Дворічанський», Всеукраїнська екологічна ліга, районна організація мисливців та рибалок, районна організація учнівського самоврядування «Лідер»
2.	Розробник Програми	Дворічанський Центр дитячої та юнацької творчості
3.	Співрозробники Програми	сільські та селищна ради Дворічанського району, НПП «Дворічанський», Всеукраїнська екологічна ліга, районна організація мисливців та рибалок, районна організація учнівського самоврядування «Лідер», Фонд пам'яті І.І. Мечникова
4.	Відповідальний виконавець Програми	сільські та селищна ради Дворічанського району, Дворічанський Центр дитячої та юнацької творчості
5.	Учасники Програми	сільські та селищна ради Дворічанського району, Дворічанський Центр дитячої та юнацької творчості, НПП «Дворічанський», районна організація мисливців та рибалок, районна організація учнівського самоврядування «Лідер», активна громадянськість району
6.	Термін реалізації Програми	2019 – 2023 роки
7.	Перелік місцевих бюджетів, які беруть участь у виконанні Програми	Бюджети селищної та сільських рад
8.	Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації Програми, усього, у тому числі:	<u>1000,0</u> тис. грн
8.1.	районний бюджет	250,0 тис.грн
8.2.	селищний та сільські бюджети	650,0 тис.грн
8.3.	кошти небюджетних джерел	100,0 тис.грн

2. Загальна частина

Для захисту навколишнього середовища, придатного для життя, з чистим повітрям, прозорою водою, зеленими насадженнями, збереженням біологічного й ландшафтного різноманіття унікальної природної території Дворічанського району розроблена районна Програма захисту довкілля Дворічанщини на 2019-2023 роки (далі – Програма).

Співрозробниками Програми є сільські та селищна ради Дворічанського району, Дворічанський Центр дитячої та юнацької творчості, НПП «Дворічанський», Всеукраїнська екологічна ліга, районна організація мисливців та рибалок, Фонд пам'яті І.І. Мечникова, а також районна організація учнівського самоврядування «Лідер» для забезпечення чистоти довкілля, захисту джерел і водойм від забруднення, охорони існуючих та відтворення нових зелених насаджень біологічного різноманіття унікальних та типових ландшафтів степової природної зони України та розвитку різних видів туризму (екотуризму) в Дворічанському районі.

3. Мета Програми

Програма започатковується з метою сприяння розв'язанню екологічних проблем району; охороні, збереженню та захисту довкілля; сприяння розвитку природоохоронної справи, провадження освітньої, наукової, культурної та просвітницької діяльності, поширення практичної природоохоронної роботи сільських та селищної рад, НПП «Дворічанський» в загальноосвітніх навчальних закладах та закладах позашкільної освіти, залучення громадськості району до заходів щодо поліпшення стану довкілля.

4. Завдання і заходи програми:

Основними завданнями Програми є:

- практична природоохоронна робота з покращення стану довкілля, сприяння збереженню ландшафтного та біологічного різноманіття; сприяння розвитку природно-заповідного фонду району та області;
- налагодження та сприяння розширенню співробітництва у сфері охорони та захисту довкілля, а також розв'язання екологічних проблем між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями, підприємствами, установами, організаціями, Всеукраїнською екологічною лігою та Всеукраїнською екологічною вартою, Національним еколого-натуралістичним центром;
- підтримка вільного обміну досвідом, знаннями, спеціалістами та інформацією у сфері охорони, збереження та захисту довкілля; забезпечення доступу до інформації та знань у сфері довкілля; розвиток видавничої справи, засобів масової інформації та інформаційної інфраструктури

- залучення широких верств населення, підприємств, установ, організацій, органів державної влади та органів місцевого самоврядування до вирішення екологічних проблем району; розробка освітніх, наукових, культурних програм та діяльності з питань довкілля;
- організація масових заходів та участь в проведенні конференцій, лекцій, семінарів, виставок, презентацій, прес-конференцій, фестивалів, форумів, інших освітніх та наукових заходів екологічного спрямування і організація туристичних походів, екскурсій екологічними стежками та інших культурних і просвітницьких заходів; видання бюлетенів та іншої друкованої продукції, підготовка аудіо-візуальних матеріалів;
- розвиток екологічної освіти, просвітницька діяльність, виконання програм, пов'язаних з розвитком природоохоронної справи, природоохоронна робота: агітація до виконання природоохоронних та ресурсозберігаючих заходів а також заходів для зниження впливу забруднення навколишнього природного середовища на здоров'я населення серед школярів та учнівської молоді, робота юнацьких секцій Українського товариства охорони природи, заходи до Міжнародного Дня Землі, Дня Довкілля в Україні, Міжнародного дня охорони навколишнього природного середовища, акція «Посади дерево і збережи його», «Ліси для нащадків», а також інших природоохоронних та екологічних свят.

Для належного дотримання українського екологічного законодавства та ефективної співпраці необхідно виконати ряд першочергових заходів, спрямованих на розроблення в кожній територіальній громаді місцевих планів дій з охорони навколишнього середовища.

У межах Програми планується проведення таких заходів:

- Проведення робіт з впорядкування та створення нових зелених зон;
- Спостереження та дослідження екологічного стану довкілля;
- Пропаганда екологічної культури та народної екологічної спадщини;
- Насадження лісу, лісосмуг, допомога лісництвам;
- Впорядкування території парків, скверів, алей. Посадка лісових та декоративних порід, плодово-ягідних куців. Закладення нових дендропарків, парків, садів, квітників, тощо;
- Впорядкування територій та об'єктів природно-заповідного фонду (за погодженням з їх адміністрацією);
- Проведення спеціальних заходів, спрямованих на запобігання знищення та пошкодження природних комплексів територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

- Розроблення проектів створення територій і об'єктів природно-заповідного фонду;
- Діяльність щодо збереження видів тварин і рослин, занесених до Червоної Книги України, поліпшення середовища їх перебування чи зростання, створення належних умов для розмноження у природних умовах, розведення та розселення;
- Поповнення видового складу парків та дендропарків екзотичними та реліктовими деревними та чагарниковими породами;
- Розчищення та впорядкування джерел, криниць, прибережних захисних смуг водних об'єктів;
- Благоустрій дитячих майданчиків, територій, прилеглих до навчальних закладів;
- Впорядкування місць масового перебування та відпочинку населення;
- Ліквідація стихійних сміттєзвалищ та організація санкціонованих сміттєзвалищ;
- Масовий збір та здача на вторинну переробку твердих побутових відходів (пластик, папір, скло, метал);
- Благоустрій та упорядкування меморіальних комплексів, пам'ятників, місць масового поховання;
- Виготовлення та розвішування шпаківень, синичників і годівничок для птахів;
- Заходи щодо охорони тваринного світу та боротьби з браконьєрством;
- Заготівля кормів, підгодівля птахів та тварин взимку;
- Збільшення популяції фазанів. Проведення акції «Фазан – райський птах Дворічанщини»;
- Порятунок мальків риби з пересихаючих водойм і зарибнення ставків та озер. Заходи для врятування риби від задухи взимку;
- Охорона від руйнування мурашників (огорожа, встановлення аншлагів);
- Навчально-виховна робота: освітньо-виховні заходи на екологічних стежках в «Зелених класах», у лісництвах, на територіях природно-заповідного фонду тощо.

Ці заходи стали актуальними в зв'язку зі зростанням забрудненості навколишнього середовища промисловими та побутовими відходами за

межами населеного пункту (на узбіччях доріг, в лісах та лісопосадках, в ярах та біля річок).

За участі членів екологічної варти, учнів шкіл району, сільських рад, громадськості потрібно зробити обстеження забруднених територій і, разом з тим, природних зон, які можуть бути цікавими з точки зору екотуризму.

Актуальним є вивчення стану джерел малих річок басейну ріки Оскіл, з метою їх очищення та благоустрою.

Виникла нагальна необхідність залучення обласних та всеукраїнських екологічних організацій для співпраці у сфері захисту довкілля.

Територія Дворічанського району знаходиться на гряді вапнякових (крейдянних) відслонень, що пролягає на відрізку між селами Кам'янка і Западне Дворічанського району і має унікальний екологічний потенціал, особливо з точки зору збереження біологічного й ландшафтного біорізноманіття.

Перспективним є створення високорентабельної туристичної галузі в районі, яка має максимально задовольнити потреби населення, забезпечення на цій основі комплексного розвитку району, збереження природних рекреаційних, лікувальних ресурсів, природно-заповідного фонду, пам'яток історії та культури; підвищення інвестиційної привабливості Дворічанського району шляхом відродження історико-культурних пам'яток, пов'язаних з сім'єю Мечникових, створення інфраструктури, реалізації туристичного потенціалу району, освоєння нових зон і територій, які є привабливими з точки зору туризму.

Конкретним кроком буде розвиток та активізація молодіжного туризму на Дворічанщині, організація екскурсій до унікальних природних об'єктів для учнів шкіл району з метою патріотичного, краєзнавчого та екологічного виховання. Його мета - підтримка організованої туристсько-оздоровчої та екскурсійної роботи серед дітей, підлітків і молоді під час проведення екскурсій за туристським маршрутом «Мечниківськими місцями Дворічанщини». Розвиток зеленого туризму, залучення місцевого населення до туристичного бізнесу.

Актуальним є забезпечення регіональної підтримки галузей туризму та відпочинку, залучення до їх розвитку місцевих органів виконавчої державної влади, підприємств різних форм власності, а також окремих громадян. Це підвищить рейтинг району як туристичної перлини Слобожанщини.

Для розширення екологічного світогляду населення, гостей та відпочиваючих актуальним є проведення еколого-просвітницької роботи (екскурсії, семінари, лекції, круглі столи тощо) не тільки серед учнівської молоді, а із усіма, зацікавленими в природоохоронній діяльності колами громадськості району та області, що сприятиме співпраці Дворічанського

Центру дитячої та юнацької творчості та Національного природного парку «Дворічанський» при проведенні масових заходів, наприклад, проведення конференцій, нарад, тощо.

Великою популярністю користуються у туристів району та гостей з області ботанічні заказники та екологічні стежки, розроблені НПП «Дворічанський» спільно з Дворічанським Центром дитячої та юнацької творчості.

На території району розташовано:

- Шість ботанічних заказників – Дворубчино (68 га), Урочище «Красне»(49.5 га), Коробочкіно (29.1 га), Коновалова (25 га), Озерний (44 га), Мілове (36.9 га);
- П'ять ентомологічних заказників – Осинник (20 га), Криничанський (18 га), Піщанський (15 га), Осоківський (25 га), Строївський (28 га).
- Одна державна ботанічна пам'ятка природи – заказник Новоєгорівський (2,5 га), його створено як облану базу для отримання генофонду насіння і вегетативного матеріалу, охорони рідкісних і зникаючих видів дикоростучих рослин, занесених до Червоної книги України.

Перелік «Екологічних стежок» після детального дослідження необхідно розширювати. Крім цього, потрібно здійснити благоустрій джерел на території сільських та селищної рад, з встановленням пам'ятних знаків, насадженням дерев та квітів, облаштуванням купалень та під'їзних шляхів.

Потрібно зосередити зусилля громадськості району, сільських та селищної рад, громадських організацій, закладів освіти на впорядкуванні несанкціонованих сміттєзвалищ, ставків та озер, які потребують облаштування як місця відпочинку, розчистки та постійного догляду за джерелами (крейдяне джерело під Лисою горою), визначити місця в межах сільських рад, де можна насадити зелені насадження, парки, алеї (села Вільшана, Токарівка, Тавільжанка, селище Дворічанське, смт Дворічна).

Збереження та розширення ареалу біологічного розмаїття флори та фауни, які віднесені до Червоної книги Харківської області на території Дворічанського району – це основне завдання мешканців Дворічанщини в реалізації цієї масштабної програми.

5. Обсяги та джерела фінансування програми

Орієнтовний обсяг фінансування Програми на період 2019-2013 роки становить 1000 тис. гривень за рахунок районного бюджету, в межах кошторисних призначень з селищного та сільських бюджетів, а також інших джерел.

Обсяг фінансування Програми уточнюється щороку під час складання проекту районного бюджету та місцевих бюджетів на відповідний рік у межах прогнозних показників та можливостей дохідної частини місцевих бюджетів, а також за рахунок інших джерел, не заборонених чинним законодавством.

6. Контроль за ходом виконання програми

Координація та контроль за ходом виконання заходів Програми покладається на районну державну адміністрацію та комісію районної ради з питань агропромислового розвитку, земельних відносин, екології.

Дворічанський Центр дитячої та юнацької творчості та співрозробники Програми щорічно інформують районну раду до 01 лютого про виконання заходів щодо її реалізації.

У разі необхідності внесення змін впродовж терміну виконання Програми відповідальний виконавець готує уточнення показників та заходів та вносить їх на розгляд сесії районної ради.

7. Очікувані результати, ефективність програми

Виконання Програми надасть можливість забезпечити:

1. Реалізацію державної політики у сфері охорони навколишнього середовища: поліпшення екологічної ситуації, екологічного балансу сіл громади.

2. Покращення екологічної ситуації на території Дворічанського району буде проводитись в двох напрямках:

а) впровадження заходів, спрямованих на зменшення прямого та опосередкованого впливу людей і господарств на природу в цілому та (або) окремі її елементи(зменшення антропогенного навантаження на природу);

б) впровадження заходів, спрямованих на підвищення рівня екологічної безпеки території району.

Впровадження заходів Програми дозволить досягти вагомих результатів при:

- збереженні водного балансу; відновленні, підтримці в належному стані джерел питної води;

- покращенні стану довкілля шляхом ліквідації стихійних звалищ твердих побутових відходів, запобіганні їх утворенню; підвищення рівня організації роботи з населенням щодо поводження з твердими побутовими відходами;

- збільшенні площ зелених насаджень, озелененні вулиць.

Додаток 1
до районної Програми
захисту довкілля Дворічанщини
на період 2019-2023 рр.

**Напрями діяльності та заходи районної Програми захисту довкілля
Дворічанщини на період 2019-2023 рр.**

№ п/п	Назва напрямку діяльності (пріоритетні завдання)	Перелік заходів Програми	Строк виконання заходу	Виконавці	Джерела фінансування	Очікуваний результат
1.	Охорона і раціональне використання водних ресурсів	<p>Заходи щодо відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок, а також заходи для боротьби з шкідливою дією вод: винесення водоохоронних зон у природу, упорядкування джерел, очищення русел від повалених та аварійних дерев</p> <p>Розчищення та впорядкування джерел, криниць, прибережних захисних смуг водних об'єктів</p> <p>Впорядкування водообміну озер Золотарівських (Дібрівських), озера Ломачине, розчистка старого русла річки Верхня Дворічна</p> <p>Заходи щодо благоустрою місць відпочинку та купання біля ставків</p> <p>Проведення робіт з інвентаризації джерел</p>	Щорічно	<p>Сільські та селищна ради, учнівські колективи</p> <p>Районна організація мисливців та рибалок</p> <p>НПП «Дворічанський»</p> <p>Дворічанський ЦДЮТ</p>	<p>Місцеві бюджети</p> <p>Кошти небюджетних джерел</p>	Чисте довкілля біля джерел, ставків та русел річок
2.	Охорона атмосферного повітря	<p>Виявлення джерел шкідливих викидів в повітря:</p> <p style="padding-left: 40px;">- спалювання трави, хмизу, сміття</p>	2019р.	<p>шкільні екологічні групи</p> <p>Дворічанський ЦДЮТ</p>		Створення передумов для покращення екологічної ситуації

<p>3. Охорона і раціональне використання земель</p>	<p>Заходи, пов'язані зі створенням захисних лісових насаджень на еродованих землях, вздовж водних об'єктів та ползахисних смуг</p> <p>Провести рейд членів Екологічної варти та громадськості по виявленню несанкціонованих сміттєзвалищ на території Дворічанського району</p> <p>Встановити громадський контроль за функціонуванням офіційних сміттєзвалищ</p> <p>Інформувати сільські та селищну ради про виявлені порушення по стихійних сміттєзвалищах для застосування адмінстягнень</p>	<p>2019 -2023 рр.</p>	<p>Сільські та селищна ради, Дворічанська дільниця ДП «Куп'янське лісове господарство»</p> <p>ГО «Екологічна варта», громадськість</p>	<p>Місцеві бюджети</p> <p>Кошти небюджетних джерел</p>	<p>Уникнення ерозії ґрунтів вздовж водних об'єктів</p> <p>Чисте довкілля на проблемних ділянках</p>
<p>4. Охорона і раціональне використання природних рослинних ресурсів</p>	<p>Заходи з озеленення населених пунктів району (насадження декоративних, фруктових дерев та живоплотів).</p> <p>Проведення акції по озелененню «Сади для майбутніх поколінь»</p> <p>Упорядкування в'їздів до смт Дворічна та сіл району</p> <p>Проведення заходів з виявлення запасів природних рослинних ресурсів, затрати на їх охорону і відтворення</p>	<p>квітень 2019р. – вересень 2023р.</p>	<p>Виконкоми сільських та селищної рад, філія «Дворічанський райавтодор»,</p> <p>ГО «Екологічна варта»,</p> <p>НПП «Дворічанський»</p>	<p>Місцеві бюджети</p>	<p>Збільшення площі зелених насаджень</p>
<p>5. Збереження природно-заповідного фонду</p>	<p>Підтримка проектів збереження територій і об'єктів природно-заповідного фонду</p> <p>Збереження біологічного розмаїття, охорона флори та фауни, що віднесені до Червоної книги Харківської області на території Дворічанського району</p>	<p>2019р.- 2023р.</p>	<p>Виконкоми сільських та селищної рад, Всеукраїнська екологічна ліга, ГО «Екологічна варта», НПП «Дворічанський», Дворічанський ЦДЮТ</p>	<p>Місцеві бюджети</p>	<p>Охорона об'єктів ПЗФ</p>

<p>6. Наука, інформація і освіта, підготовка кадрів, екологічна експертиза, організація праці, забезпечення участі у діяльності міжнародних організацій природоохоронного спрямування</p>	<p>Проводити інформаційно-просвітницьку кампанію, спрямовану на роз'яснення державної екологічної політики та висвітлення позитивного досвіду проведення екологічних акцій.</p> <p>Організувати у загальноосвітніх навчальних закладах акції "Посади дерево і збережи його", Дні екології, конкурси, виставки, конференції.</p> <p>Розвивати творчий потенціал учнів через районну організацію учнівського самоврядування «Лідер».</p> <p>Співпраця шкіл району в природоохоронному напрямку з Малою академією наук.</p> <p>Залучення громади до написання грантових проєктів по енергозбереженню та захисту навколишнього середовища.</p> <p>Проведення інформаційної та популяризаційної роботи в ЗМІ різного рівня</p>	<p>Постійно</p>	<p>Відділ освіти, молоді та спорту райдержадміністрації, редакція газети «Дворічанський край», Всеукраїнська екологічна ліга, ГО «Екологічна варта», НПП «Дворічанський», РО учнівського самоврядування «Лідер»</p>	<p>Місцеві бюджети</p> <p>Кошти небюджетних джерел</p>	<p>Інформаційна обізнаність громади, залучення широких верств населення, і, особливо, молоді, до реалізації заходів, спрямованих на захист довкілля</p>
<p>7. Впровадження економічного механізму забезпечення охорони навколишнього природного середовища</p>	<p>Організувати санітарний день села</p> <p>Провести спеціальні акції до Всеукраїнського дня довкілля</p> <p>Весняна толока з озеленення та благоустрою</p> <p>Провести санітарну обрізку дерев та насадити молоді дерева вздовж берегів річки Оскіл.</p> <p>Облаштувати зону відпочинку біля ставків (с.Кутьківка)</p> <p>Облаштувати та почистити громадські криниці, розчистити та упорядкувати джерела на території сільських рад (в Сухому яру і під Лисою горою)</p>	<p>Кожної останньої суботи місяця</p> <p>Не менше двох разів на рік,</p> <p>з квітня по вересень кожного року</p>	<p>Виконкоми сільських та селищної рад, ГО «Екологічна варта», НПП «Дворічанський», РО учнівського самоврядування «Лідер»</p>	<p>Місцеві бюджети</p>	<p>Чисте довкілля</p>
<p>8. Моніторинг виконання Програми</p>	<p>Виконання пунктів Програми за поданням профільних комісій розглядати на сесіях сільських, селищної та районної рад.</p>	<p>Постійно</p>	<p>Виконкоми сільських та селищної рад, ГО «Екологічна варта», НПП «Дворічанський», РО учнівського самоврядування «Лідер»</p>		<p>Підбиття підсумків роботи в кінці року</p>

